

УДК 330.65

CONCEPTS AND CLASSIFICATION OF SOCIAL INNOVATIONS IN THE SPHERE OF HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ У СФЕРІ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Peresichna S. M. / Пересічна С. М.*PhD in Technical Sciences, Associate Professor/ к.т.н., доц.*

ORCID: 0000-0003-2023-558X

Korbachova D. M. / Корбачова Д. М.*Master's degree Student / магістерка*

ORCID: 0009-0006-8710-6634

*Kyiv National University of Culture and Arts**Kyiv, Yevhena Konovaltsya, 36, 01601**Київський національний університет культури і мистецтв**Kyiv, Євгена Коновальця, 36, 01601*

Анотація. У статті розглядається поняття соціальних інновацій у сфері готельно-ресторанного бізнесу як окремого виду інноваційної діяльності, зокрема наводяться відмінності між основними поняттями, такі як соціальні інновації, соціальна відповідальність бізнесу та соціальний імідж. З'ясовуються особливості здійснення класифікації інновацій соціального характеру. Як результат розроблено пропозиції щодо класифікації за певними ознаками та узагальнено актуальні напрямки розвитку соціальних інновацій на підприємствах готельно-ресторанної сфери в Україні.

Ключові слова: соціальні інновації, соціальна відповідальність, соціальний імідж, готельно-ресторанний бізнес.

Вступ.

Проблема соціальних інновацій завжди на часі, оскільки суспільство розвивається, разом з цим зростає потреба у механізмах регулювання і підтримки якості соціальних систем. Сфера готельно-ресторанного бізнесу є складовою соціокультурної діяльності, тут відбувається пряма комунікація між закладами даної сфери і суспільством. А у зв'язку з тим, що роль функціонування бізнесу передбачає забезпечення не лише економічного розвитку підприємства та населення, а й соціального, то власники підприємств даної галузі повинні ініціювати зростання свідомого ставлення населення до існуючих соціальних проблем, а також здійснювати діяльність для підтримки необхідного рівня якості життя населення.

Метою роботи є узагальнення поняття та принципів класифікації соціальних інновацій у сфері готельно-ресторанного бізнесу та визначення актуальних напрямків розвитку.

Основний текст.

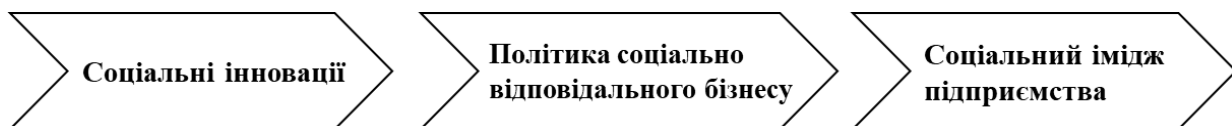
Соціальні інновації як концепція діяльності не є істотно новою для суспільства, проте єдиного і точного визначення досі не існує. Оскільки соціальний характер передбачає охоплення досить широкої сфери проблем, науковці закладають у поняття основну ідею – створення інноваційного продукту (моделей, механізмів, товарів, послуг тощо) у відповідь на назрілі соціальні проблеми [1,7]. О. Грішнова і Г. Міщук трактують поняття соціальних

інновацій як новинні стратегії (ідеї, концепти), основним завданням яких є задоволення соціальних потреб населення у різних проявах (забезпечення необхідних умов навчання та праці, удосконалення якості життя населення, у т. ч. у сфері охорони здоров'я) [3]. Н. Влащенко розглядає соціальні інновації як окремий вид діяльності, що пов'язаний з розробкою нових технологій, та відносить його до сфери соціальної роботи, при цьому зазначає непостійний характер попиту. Тобто потреба у соціально-інноваційній діяльності з'являється у конкретний момент розвитку соціуму, і зазвичай викликана загостренням соціальної кризи у суспільстві [2].

Із вищеперерахованого бачимо, що саме поняття і класифікація соціальних інновацій у сфері готельно-ресторанного бізнесу досліджені недостатньо глибоко і задля конкретизації наводимо власне тлумачення: соціальні інновації у сфері готельно-ресторанного бізнесу – це напрям інноваційної діяльності, що покликаний задовольнити соціальні, у т.ч. фізіологічні, потреби споживачів готельно-ресторанних послуг, персоналу підприємства та населення визначеного регіону, а також підвищити соціальний імідж підприємства, зокрема шляхом його активної участі у процесах життєдіяльності суспільства. Варто зазначити, що за останніми тенденціями в Україні зросла значимість соціальної відповідальності підприємств. Про неї активно говорять науковці, досліджуючи стан вітчизняного бізнесу у період війни. Головне тут провести чітку грань між поняттями соціальних інновацій, соціальної відповідальності та іміджу, оскільки ці поняття є близькими за значенням, але не тотожними. Соціальна відповідальність бізнесу – це концепт діяльності закладів готельно-ресторанного господарства, що передбачає включення до комерційної моделі діяльності соціальних рішень, які за своєю суттю не є комерційними, а повинні забезпечити позитивний вплив на окремі соціальні групи чи суспільство в цілому [5].

Соціальна відповідальність готельно-ресторанного бізнесу безпосередньо формує соціальний імідж підприємства, чим вище фактор соціальної відповідальності на підприємстві, відповідно тим краще іміджеве сприйняття підприємства на ринку. А реалізувати політику соціальної відповідальності можливо за рахунок використання соціальних інновацій (рисунок 1).

Рисунок 1 – Взаємозв'язок ключових понять

Авторська розробка

Як результат, соціальні інновації виступають фундаментом побудови соціального іміджу підприємства, а також є інструментарієм втілення соціальної відповідальності на готельно-ресторанних підприємствах.

Науково-теоретичне осмислення феномену соціальних інновацій у сфері готельно-ресторанного бізнесу потребує узагальненої моделі класифікації підприємств за соціально-інноваційною діяльністю (таблиця 1).

Таким чином пропонуємо класифікувати соціальні інновації за об'єктом впливу на зовнішні (населення регіону) та внутрішні (персонал підприємства). Внутрішні соціальні інновації передусім вбачають формування корпоративної культури на підприємстві, а також програми соціальної підтримки працівників. За видом діяльності інновації можуть бути пов'язані з операційною діяльністю, а саме: надання соціальних послуг, втілення концепцій чи стратегій розвитку підприємства за соціальним вектором. Або не пов'язані з операційною діяльністю, тобто впровадження благодійних програм для населення на підприємстві. При цьому заклад може виступати як ініціатором програм, так і бути посередником між благодійними організаціями та суспільством, поширюючи благодійні акції.

Таблиця 1 – Класифікація соціальних інновацій у сфері готельно-ресторанного бізнесу

Ознаки класифікації	Тип інновацій	Характеристика
За об'єктом впливу	Зовнішні	Населення регіону
	Внутрішні	Персонал підприємства
За видом господарської діяльності	Пов'язані з операційною діяльністю підприємства	Соціальні послуги, концепції, стратегії
	Не пов'язані з операційною діяльністю підприємства	Благодійна діяльність, меценатство
За ступенем залученості соціальних інновацій на підприємстві	Повністю соціальне підприємство	Соціальне кафе, еко-готель
	Частково соціальне підприємство	Надає частину соціальних послуг: організація гарячих обідів для малозабезпечених груп населення; участь у соціальних програмах поза операційною діяльністю
	Не соціальне підприємство	Не бере участі у вирішенні соціальних проблем у суспільстві

Авторська розробка

За ступенем залученості соціальних інновацій на підприємстві можна класифікувати за трьома типами – повністю, частково та не соціальне підприємство. Повністю соціальним підприємством може бути соціальне кафе, до того ж у різних форматах. Зараз в Україні зароджується формат соціального кафе для харчування внутрішньо-переміщених осіб та постраждалих від війни. Також концепція соціального кафе існує у вигляді закладів, де працюють виключно люди з ментальними порушеннями здоров'я, що забезпечує їх

соціалізацію у суспільстві. Частково соціальним може бути підприємство, якщо воно провадить основну діяльність за визначеною концепцією, але додатково впроваджує соціальні послуги, наприклад, гарячі обіди для малозабезпечених осіб.

Що стосується тенденцій соціальної діяльності в інноваційному аспекті, В. Джинджоян розглядає категорію соціальних інновацій разом з екологічними, надаючи їм одного рівня. Хоча з іншого огляду питання екологічні інновації все ж таки є складовою соціальної діяльності, оскільки екологічні проблеми мають неопосередкований вплив на життя соціуму, тому екологічні інновації можна класифікувати як напрямок соціальних інновацій, а тенденції, які наводить В. Джинджоян у своїй роботі – вегетеріанські та екоресторани – як види екологічних інновацій [4].

Визначено основні напрямки удосконалення соціальної діяльності готельно-ресторанного підприємства шляхом втілення інновацій (рисунок 2).

Рисунок 2 – Основні напрямки тенденцій соціальних інновацій у сфері готельно-ресторанного бізнесу

Авторська розробка

Актуальним та пріоритетним для України став досить новий напрямок розвитку антикризових соціальних інновацій, що включає досить широкий спектр понять, пов'язаних з загостренням гуманітарної та соціальної кризи на території України у період війни. Наприклад, на початку 2022 року значна частка ресторанного бізнесу трансформувалась у польові кухні. Оскільки продовження основної діяльності за умов постійних обстрілів не мало ніякого сенсу, заклади ресторанного господарства направили свою діяльність на підтримку та забезпечення харчуванням захисників України. Деякі заклади, що

розташовувались на відносно безпечній території, створювали інноваційні продукти, що підтримували емоційний стан та підносили патріотичний дух населення, а саме: мережа пекарень «Львівські круасани» розробляли горнятка з патріотичними гаслами відомих українських поетів та письменників, об'єднуючи споживачів ідеєю незламності. Проте найвищим піком кризової ситуації став момент блекауту в енергосистемі України і ресторанний соціально відповідальний бізнес трансформувався у пункти незламності для населення [6].

Висновки.

Отже, проаналізовано особливості поняття соціальних інновацій у сфері готельно-ресторанного бізнесу, головна ідея якого вбачається у створенні інноваційних рішень для вирішення існуючих у суспільстві соціальних проблем.

Розглянуто суттєві відмінності між ключовими поняттями та побудовано принцип взаємозв'язку, де соціальні інновації виступають у ролі бази, без якої не можливе ведення політики соціально відповідального бізнесу і формування позитивного соціального іміджу підприємства готельно-ресторанного бізнесу.

Окреслено основні актуальні напрямки для розвитку соціальних інновацій на готельно-ресторанних підприємствах в Україні, що включають: розробку корпоративних та соціальних програм для персоналу, соціальних програм для населення регіону, реалізацію екологічної свідомості, принципів універсального дизайну, медичних послуг, формат діяльності соціального кафе, а також новий напрямок антикризових соціальних інновацій, що включає досить широке коло рішень, одним із яких був механізм діяльності бізнесу і підтримки населення у період блекауту.

Література.

1. Буй Ю. В. Особливості поширення соціальних інновацій у соціально-економічних системах в умовах сталого (збалансованого) розвитку. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Т. 1, № 25. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/25618> (дата звернення: 22.12.2023).

2. Влащенко Н. М. Соціальні інновації в індустрії гостинності: тенденції, закордонний досвід, вітчизняні реалії. *Економічний простір*. 2017. № 118. С. 87–96.

URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/538/1/Abramovich.pdf#page=87> (дата звернення: 03.12.2022).

3. Грішнова О. А., Міщук Г. Ю. Соціально-трудові відносини. *Демографія та соціальна економіка*. 2013. № 2 (20). С. 167–178. URL: <https://www.dse.org.ua/archive/20/16.pdf> (дата звернення: 18.02.2023).

4. Джинджоян В., Тесленко Т., Горб К. Інноваційні технології в туризмі та гостинності: навч. посіб. Київ: «Каравела», 2022. 340 с. URL: <http://info.dgu.edu.ua:80/jspui/handle/123456789/551> (дата звернення: 03.12.2022).

5. Пересічна С. М., Корбачова Д. М. Соціальна діяльність підприємства ресторанного господарства «Дніпровський». *Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство* : тези доп., м. Київ, 22–23 берез. 2023 р. 2023. С. 137–139.

6. Пересічна С. М., Корбачова Д. М. Соціальні аспекти діяльності закладів ресторанного господарства в Україні. *Гостинність, сервіс, туризм: досвід, проблеми, інновації* : тези доп., м. Київ, 6–7 квіт. 2023 р. 2023. С. 347–349.

7. Commonwealth of Australia 2011. Australian innovation system report 2011. Australia : Department of Innovation, Industry, Science and Research, 2011. 157 с. URL: <https://apo.org.au/node/69565> (дата звернення: 18.02.2023).

Abstract. *The article examines the concept of social innovation in the field of hotel and restaurant business as a separate type of innovative activity, in particular, the differences between the main concepts such as social innovation, social responsibility of business and social image are given. The peculiarities of the classification of innovations of a social nature are clarified. As a result, proposals for classification according to certain characteristics were developed and current trends in the development of social innovations at enterprises of the hotel and restaurant sector in Ukraine were summarized.*

Key words: *social innovations, social responsibility, social image, hotel and restaurant business.*

Науковий керівник: к.т.н., доц. Пересічна С. М.

Стаття відправлена: 24.12.2023 р.

© Пересічна С. М., Корбачова Д. М.